

AMASYA-YOLPINAR (HAKALA-KAĞLA-KAĞALA) KÖYÜNDE BULUNAN İSLAMÎ YAPILAR

Erol YURDAKUL

Türk Mimarlık sanatı ve ilim âleminde yeri doldurulamaz bir boşluk bırakan aziz dostum, mesai arkadaşım, kardeşim, Prof.Dr.Nılmaz ÖNGE'nin aziz hatırasına.

Amasya İlinin kuzeyinde yer alan ve Amasya-Samsun devlet yolunun 3 km. kadar kuzeydoğusunda bulunan Yolpınar Köyü Amasya'ya 16 km., Suluova kazasına ise 12 km. kadar uzaklıktadır. Toprak bir yolla karayoluna bağlanan köy ile karayolu arasından Samsun-Sivas demiryolu geçmektedir. Hafif meyilli bir yamacın üzerine kurulmuş olan köyün doğu ve kuzey tarafları engebeli olup nüfusu takriben 150 kişi kadardır. Köyün güney kısmında Apaydın Çiftliği bulunmaktadır.

Tarihi kişiliğe sahip olan bu köyün tespit edebildiğimiz en eski ismi "Hakala"dır¹. Bu isim ilk olarak araştırma yapabildiğimiz tarihi kaynaklardan "Amasya Tarihi"nde geçmektedir. Köyün bugün bağlı bulunduğu Suluova (Suluca) Kazası çok eskiden "Arguma" ismi ile meşhur iken takriben (H.745) tarihlerinden sonra Hakala Köyü imar görüp güzelleşmiş, mamur hale gelmiş ve Hakala ismi Arguma ismine galip gelerek nahiyeye merkezi olmuştur². Daha sonra Çelebi Sultan Mehmed'in 1402 (H.805) tarihinde Kara Devletşah ile burada yaptığı savaşta "Kağala" ismi söz konusu olmuştur³. Evliya Çelebi'de ise "Kağla" ismi geçmektedir⁴. Nahiyenin (H.1226) tarihlerine kadar aynı şekilde (Hakala-Kağala) isimleri kullanılmaya devam edilmiştir. Ancak; 1940'lardan sonra coğrafi konumu ve ekonomik durumu gelişmeye daha uygun olan Suluova Nahiyesine şeker fabrikası, demiryolu, karayolu gibi önemli bayındırlık hizmetleri yapılarak büyük bir kaza merkezi haline getirilmiş, Hakala Nahiyesinin de ismi "Yolpınar" olarak değiştirilerek Suluova Kazasının bir köyü olmuştur.

İlk olarak Haziran/1974 tarihinde gidip tetkik etmek imkânını bulabildiğim Yolpınar Köyündeki eski eserlerin Mart/1975 tarihinde rölöve ölçüleri alınarak projeleri çizilmiş ve menşei vakıf olan fakat o tarihte vakıf malı olmadığından restorasyonları yapılamayan bu eserlerden şahıs malı olmayanların 7044 sayılı yasaya göre Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescil edilmesi, şahıs malı olanların ise 7463 sayılı yasanın ilgili hükümlerine göre onarıma zorlanması için yazmış olduğum 20/2/1976 tarih ve 312 sayılı yazı ile Kültür Bakanlığı Gayrimenkül Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığına gönderilmiş ve Yüksek Kurulun 14/5/1976 tarihindeki 269'ncu toplantı-

1. Abdi-zade Hüseyin Hüsamettin, "Amasya Tarihi", Cilt:1, s.343, İstanbul 1331-1332.
2. A.H.Hüsamettin, aynı eser, s.343; M.Neşri, "Kitab-ı Cihannüma", yayımlayanlar (F.R.Unat-M.A. Köymen), Cilt I-II, s.375, Ankara 1949-1957.
3. Hoca Sadeddin Efendi, "Tâcü't-Tevârih", Sadeleştiren (İsmet Parmaksızoğlu), Cilt 1, s.304, İstanbul 1974'de, "1402 tarihinde yapılan Ankara Savaşında Sultan Yıldırım Bayezid'in esir olması neticesi devlet başsız kalmış, ülkede kargaşa başgöstermiş, galip kuvvetler başkent Bursa'yı dahi soygun ve yağmalarla talan eylemiştir. Çelebi Mehmed durumun kötülüğünü görerek, Amasya'da beklemenin ve bölgesini korumanın daha hayırlı olacağını düşünerek gerekli çarelere baş vurduğu sırada, sınır boylarında bulunan Türkmenlerden Kara Devletşah'ın Timur'a çıkarak onun mührünü taşıyan buyruk ile Osmanlı topraklarına saldırmak üzere bin kadar adamıyla Amasya civarındaki "Kağala" denilen yerde konaklamış olduğu öğrenildi. Çelebi Mehmed askerlerini toplayarak Kağala'ya geldi. Daha savaşın başında Kara Devletşah gözüne isabet eden bir ok ile attan yuvarlandı ve askerler tarafından öldürüldü. Başsız kalan adamları dağılarak mağlup oldular ve savaş sona erdi."
4. M.Zillioğlu Evliya Çelebi, "Evliya Çelebi Seyâhat-nâmesi" Türkçeleştiren; Z. Danışman, Cilt 3, İstanbul 1970, s.188'de, "Kağla Nahiyesinden deve dışı buğday gelip has ve beyaz lüşa, gerde, çakıl ekmekleri olur ki adamın çehresinin rengini ayna gibi gösterir."

sında söz konusu eski eserlerin 7044 sayılı yasa kapsamına giren korunması gerekli eski eserlerden olduklarına oybirliği ile karar alınmıştır. Ancak; 1977 yılında emekliye ayrılmış olduğumdan son durumları hakkında hiçbir bilgi yoktur.

Yolpınar Köyünün genel görünüşü eskiden oldukça önemli ve imar görmüş bir kasaba olduğunu belli etmektedir. Amasya Tarihi'nde burada "Rufai" Tarikatı'nın şeyhlerinden ve din bilginlerinden "es-seyyid Necmeddin Yahya Hazretleri"nin (H.764)'de büyük bir zaviye binası inşa ettirip evkafını (H.771)'de tanzim ettiği yazılıdır⁵. Tarafımızdan bu zaviye binasının yeri tespit edilememiş ise de aynı zatın türbesi halen köyün batısındaki eski mezarlığın içindedir. Türbe sonradan yapılan bazı ilavelerle dış görünüş olarak eski esere benzetilemiyorsa da iç kısmı, türbe içindeki ahşap sandukaları ve mimari detayları dikkatlice tetkik edildiğinde, inşa edildiği zamana ait pek çok özellikleri taşıdığı görülmektedir. Amasya Tarihi'nde; bu türbeden başka, Türkmen Aşireti reislerinden Hacı Mehmet Bey'in kızı "Ayşe Hanım" tarafından inşa ettirilen bir camii şerif, oğlu "Kasım Bey"nin (H.868) tarihinde yaptırdığı bir medrese ve bir hamam, Hacıbey-zade "Mirza Bey" tarafından (H.935) tarihinde inşa ettirilen camii şerif ve Hacıbey-zade Muhyiddin Bey tarafından (H.947) yılında inşa ve evkafı tanzim edilmiş medrese (Amasya Tokmacık Hamamının batısındaki arsa bu medreseye vakfettiği hanın arsası imiş) ve hamam, ayrıca bu nahiyenin civarında bulunan Kuşçu Karyesinde Mirza Bey'in oğlu Mustafa Bey tarafından inşa ettirilen bir camii şeriften bahsedilmektedir⁶. Ankara Savaşı (1402) sırasında bu karyede oturan Türkmen aşireti reislerinden Hacı Mehmed Bey'in Sultan Çelebi Mehmed Han'a ciddi ve yararlı hizmetleri olduğundan kendisi ve sülalesi bu nahiyenin şerefi olarak kabul edilir⁷. Bu sülaleden Kasım Bey, Abdullah Paşa, Mirza Bey gibi beylerbeyi ve devlet adamları çıkmış, Silahdaroğulları adıyla anılan bir kolundan da Musa Paşa, Büyük Cafer Paşa, Topal Yusuf Paşa ve Ahmed Paşa gibi vezirler ve devlet adamları görülmüştür. Topal Paşa oğulları Amasya'da Topaloğulları namıyla şöhret bulup yeniçeri reislerinden olmuşlar. Bu nahiyenin Firuz Karyesinden Hacı İvaz Paşa demekle meşhur Süleyman Paşa, Hacı Bayram köyünden Mısır hükümdarı el-Melik el-Mansur Hüsamettin Laçın bu nahiyeden çıkan devlet adamlarındandır⁸. Ayrıca; Fatih Sultan Mehmed'in kendisine hediye ettiği İstanbul'da İpekçiler Çarşısı adıyla maruf Sultan Ahmet semtinde bulunan Binbirdirek Sarnıcı, Vezirköprü'de inşa ettirdiği imaret binasına vakfeyleyen Hacıbey-zade Safiyyüddin Mustafa oğlu Tacüddin İbrahim Paşa'nın da bu sülaleden olduğu tahmin edilmektedir.

Biz bu köyde Necmeddin Yahya el-Rufai'nin türbesinden başka Kasım Bey tarafından yaptırılan medrese ve hamam ile Mirza Bey tarafından yaptırılan camii şerifi tespit edebildik. Ancak; Köylü-

den öğrendiğimize göre ahşap olduğu için fazla harap olan camii şerif 1970 yılında köylü tarafından tamamen yıkılarak betonarme bir bina haline getirilmiştir. Diğer binalar çok harap oldukları halde yaptıkları devre ait bütün özelliklerini muhafaza etmektedirler. Bunları yaptıkları tarih sırasına göre incelemekte fayda vardır.

es-SEYYİD NECMEDDİN YAHYA er-RUFÂİ TÜRBESİ:

Necmeddin Yahya er-Rufai (H.764/1362-63 M.)'de bugün burada mevcut olmayan bir zaviye binası yaptırarak evkafını (H.771/1369-70 M.)'de tanzim etmiştir⁹. Türbe binasının içinde bulunan ve künde-kari tekniğiyle tezyin edilmiş olan ahşap sandukanın ayak ucundaki (H.771/1369-70) tarihli kitabesine göre binanın da aynı tarihte yani XIV. yüzyılın ikinci yarısının ortalarına doğru inşa edildiğini tahmin etmekteyiz. Bu zatın babası olan Seyyid Ahmed Kuçek er-Rufai Samsun'un Ladik kazasında medfundur¹⁰. Seyyid Ahmed Kuçek'in babası olan Taceddin Seyyid er-Rufai'nin babasının ismi de Ahmet er-Rufai olarak belirtilmektedir¹¹. Ancak; bu Ahmed er-Rufai'nin Irak'ın Basra şehrinde 1118 yılında dünyaya gelmiş ve 23 Eylül 1182'de vefat ederek Vasit Şehri yakınlarındaki dedesinin türbesine gömülen Şeyh Ahmed Kebir er-Rufai ile karıştırılmaması gerekmektedir. Rufai Tarikatının kurucusu Şeyh Ahmed-i Kebir er-Rufai'nin ilk eşi Hatice binti Ebu Bekir el-Vasiti en-Neccari'den iki kızı dünyaya gelmiş olup isimleri Fatma ve Zehra'dır. Kızı Fatma'dan İbrahim el-A'zeb (öl.1212) ve Ahmed el-Ahdar (öl.1247) adlı iki oğlu vardır. Diğer kızı Zeynep'ten ise iki kız, altı erkek torunu olmuştur¹². Şeyh Ahmed-i Kebir er-Rufai'nin büyük bir ihtimalle torunu veya halifesi olan (Çünkü; Ahmed er-Rufai'nin ikinci hanımı Rabia Hatun'dan Salih isminde bir oğlu dünyaya gelmişse de Salih evlen-

5. A.H.Hüsamettin, *aynı eser*, s.343.

6. A.H.Hüsamettin, *aynı eser*, s.344.

7. İ.Hakkı Uzunçarşılı, *Kitabeler*, İstanbul 1927, s.46,47,48'de, Tokat-(Halk arasında Sancılı Tekke) Miskinler Tekkesi veya Cüneyd Kabristanında Hacıbeyzade'nin oğlu Hacı Mehmed Bey'in (?), babası Hacı Bey'in (730) ve amcası Hızır Bey'in (714) tarihli kabirleri olduğunu ve mezar taşlarında tespit ettiği metinleri vermektedir. Ancak; Hacı Bey'in (730) tarihinde ölmesi ve 75 yıl sonra oğlu Hacı Mehmed Bey'in (H.805) tarihindeki olaylarda kendinden söz ettirmesi bu Hacı Mehmed Bey ile Tokat'ta kabri bulunan Hacı Mehmed Bey'in aynı kişiler olmadığı kanaatindeyim.

8. A.H.Hüsamettin, *aynı eser*, s.346.

9. A.H.Hüsamettin, *aynı eser*, s.348.

10. M.Zillioğlu Evliya Çelebi, *aynı eser*, Cilt: 4, s.91 ve Cilt 7, s.245, İstanbul 1970; Sadi Bayram, *Tarih Dünyası Araştırmaları*, Sayı 74, sayfa 140-156, İstanbul Ekim-1991.

11. Ahmed Eflâki, "Ariflerin Menkubeleri", Cilt. II, çev: Prof.Tahsin Yazıcı, s.149, İstanbul 1973.

12. S.Bayram, *aynı eser*, s.144.

meden vefat etmiştir.) Seyyid Ahmed er-Rufai'nin oğlu Taceddin Seyyid er-Rufai'nin bir grup dervişi ile birlikte Konya'ya geldiği, Celâleddin Karatay'ın Medresesinde misafir olarak kaldığı, (Kendilerini ateşe atmak, kızgın şişleri vücutlarına batırmak, kızgın demiri ağızlarına sokarak şeker yapmak, kamçıdan kan akıtmak gibi) hileli oyunlar gösterdiği, Mevlânâ'nın karısı Kira Hatun'un da kocasından izin almadan Konyalı Hatunlar ile birlikte gidip bunları seyrettiği ve Mevlânâ'nın buna çok kızdığı A.Eflâki'nin "**Ariflerin Menkıbeleri**" kitabında bahsedilmektedir¹³. Bu olay olurken Mevlânâ henüz sağ olduğuna göre tarih 1273'ten daha önce olmalıdır.

Taceddin Seyyid er-Rufai'nin oğlu Seyyid Ahmed Kuçek-i Rufai ise Mevlânâ'nın torunu Ulu Arif Çelebi'yle M.1320 tarihinden önce (Çünkü; Ulu Arif Çelebi 1320 tarihinde vefat etmiştir) Amasya'da karşılaşmıştır. Ariflerin Menkıbeleri'nde bu karşılaşmadan şöyle bahsedilmektedir. "*Abdal'ın ve Ahrar'ın özü Seyyid Ahmed Kuçek-i Rufai bir gün Amasya şehrinde Çelebi hazretlerinin ziyaretine gelmişti Aralarında hadsiz hesapsız latifeler ve ilâhî bilgiler anlatıldıktan sonra Seyyid Ahmed'e mensup olanlardan (Ahmediyân : Ahmediler) bir cemaat içeri girdi ve ellerinde büyük bir kabak olduğu halde okumağa başladı ve semâ'a katıldılar. Semâ'da çok heyecanlar gösterip deliliklerde bulundular. Seyyid Ahmed, özü dileme makamında; (-Ariflerin sultanı ve sultanların arifleri mazur görsün; zira bizim deliler çok zaman böyle kabak sesiyle semâ ederler) dedi. Çelebi hazretleri de: (-Çok güzel ! Dervişlerin yaptıkları bütün işler hoş görülür ve sevilir, fakat şurası gariptir ki sizin müridler boş kabaklarla raks ediyor, bizim dostlar ise dolu kabakla sema yapıyorlar. Bu semâ ile o semâ arasında büyük bir fark var...) buyurdu. Bunun üzerine Seyyid Ahmed iyi bir at ve bir Mısır elbisesi hediye edip mürid oldu. Çelebi hazretleri de sırtındaki elbiseleri Seyyid Ahmed'e giydirdi, arkadaş ve kardeş oldular"¹⁴.*

Seyyid Taceddin er-Rufai'nin oğlu olan Seyyid Ahmed Kuçek er-Rufai Milâdi 1325 tarihinden sonra İbni Batuta ile Vasıt şehri yakınlarındaki Rivak Ribatında karşılaşmışlardır. Bu karşılaşmayı İbni Batuta şöyle vermektedir: "... Vasıt'a vardığımızda, kafile ticaret için üç gün eğleşti. Bu müddet zarfında Vasıt'tan bir günlük mesafede bulunan Ümm-i Ubeyde adı ile bilinen köydeki veliyullah Ebu Abbas Ahmed Er-Rufai Hazretlerinin kabrini ziyaret etmek istedim. Vasıt'ın ileri gelenlerinden ve fakihlerden Şeyh Takıyüddin bin Abdulmuhsin Vasıt'ın beni oraya götürmek üzere yanıma bir arkadaş katmasını rica ettim. Bu bölge halkından ve Benu Esed ileri gelenlerinden üç kişiyi refaketime verdi ve beni kendi hayvanına bindirdi. Öğlen üzeri yola çıktım. O gece Benu Esed ileri gelenlerinden birinde misafir olduk. İkinci gün öğle vakti Ri-

vak'a ulaştık. Burası büyük bir ribattır. İçinde binlerce derviş bulunur. Ziyaretini niyet ettiğimiz veliyullah Ebu' Abbas Ahmed-i Rufai'nin torunu (Hafidi) Şeyh Ahmed Kuçek'in oraya gelişine tesadüf eyledik. Bu zat Rum ülkesinden (Anadolu) ceddinin kabrini ziyaret maksadiyle gelmiş idi. Revak meşihati (Şeyhliği) ona mün-tehi oldu. İkinci namazı kıldıktan sonra tabl ve def çalınıp dervişler raks başladılar. Akşam namazını müteakip piring ekmeği, balık, süt ve hurmadan ibaret olan yemek getirildi. Halk yedikten sonra yatsıyı kıldık. (Şeyh (Kuçek) Ahmed (Rufai) ceddinin seccadesine oturduğu halde dervişler zikir ve bundan sonra semâ eylediler. Evvelce hazırlanmış olan yüklerle odun ateşe verildi. Dervişler raks ederek ateşin ortasına girdiler. Ateş tamamen sönmüceye kadar kimi içinde yuvarlandı, kimi ateşi ağzına aldı. Bu cemaatin adeti böyledir. Taife-i Ahmediyeye (Rufai'ler) onunla tanınırlar. Bunlardan bazıları büyük bir yılanı alıp başını dişleri ile sıkarak koparır."¹⁵.

İbn-i Batuta; Amasya ili Taşova ilçesine bağlı Sonusa (Uluköy) beldesine de uğramış ve özetle şu bilgileri vermiştir: "...Amasya yakınında Sonusa Beldesi vardır ki, Ebu Abbas Ahmed Rufai hazretlerinin evladı orada sakinlerdir. Şeyh İzzeddin bu cümleden olup, el-yevm revak şeyhi ve sahib-i seccade-i Rufai'dir. Biraderleri Şeyh İbrahim, Şeyh Ali ve Şeyh Yahya'dır. Bunların cümlesi, Şeyh Küçük Ahmed bin Taceddin Rufai'nin evladıdır. Küçük sağır manasıdır. Bunların zaviyesine inerek diğerlerinin feyzü rüçhanlarını müşahede eyledik."¹⁶.

Yukarda sözü geçen olaylar ışığında Yolpinar Köyünde türbesi bulunan Şeyh Necmeddin Yahya er-Rufai; Ladik'te türbesi bulunan Şeyh Ahmed Kuçek er-Rufai'nin oğlu ve Şeyh Taceddin er-Rufai'nin torunudur. Şeyh İzzettin, Şeyh İbrahim ve Şeyh Ali; Seyyid Necmeddin Yahya Er-Rufai'nin kardeşleri olup bunlardan Şeyh Alinin mezarı Amasya'nın Taşova Kazasına bağlı "Sunisa-Uluköy" köyündedir¹⁷.

13. A.Eflâki, **aynı eser**, c.II, s.149.

14. A.Eflâki, **aynı eser**, c.II, s.287.

15. İbni Batuta, **Seyahatname**, Çev.Mümin Çevik, C. II, s. 126, İstanbul 1983; S.Bayram, **aynı eser** s.146.

16. **İbn Batuta Seyahatnamesi'nden Seçmeler**, (Haz. İsmet Pamaksızoğlu), s.27, 1000 Temel Eser, M.E.B. Yayınları, İstanbul 1971; S.Bayram, **aynı eser**, s.147.

17. İ.Hakkı Uzunçarşılı, **Aynı eser**, s.80'deki dip notunda "İbni Batuta Amasya'yı zikrettikten sonra (Kurbünde Sunisa Beldesi vardır ki Irak Padişahının mülkü olarak veliullah Ebu Abbas Ahmet Rufai hazretlerinin evladı orada sakinlerdir. Şeyh İzzeddin bu cümleden olup el-yevm revak şeyhi ve sahib-i seccade-i Rufai'dir. Biraderleri Şeyh Ali, Şeyh İbrahim, Şeyh Yahya'dır. Bunların cümlesi Şeyh Küçük Ahmed bin Taceddin Rufai'nin evladıdır.) diyor". Bu köy Sultan II. Bayezid'in Kapıbaşı Hüseyin Ağa'nın köyü olup burada H.892 tarihli bir cami ve bir hamam yaptırmıştır. Bu zat ayrıca Amasya'da

Yolpınar Köyündeki mevcut yapılardan en erken tarihli olanı türbe binasıdır. Köyün batısındaki eski mezarlık içinde yer alan ve yapılan birçok ilave, yerli yersiz tamirlerle dıştan çok basit ve yeni bir yapı gibi görünen türbe Selçuklu türbeleri gibi mumyalık ve ziyaret (Mescit) bölümleri olmak üzere iki katlı olarak inşa edilmiştir (Resim:1-2, Çizim:1-2-3).

Binanın doğu yönünde yer alan 81. cm yükseklik ve 79 cm. genişliğinde muhdes bir kapıdan 76 cm. genişlik ve 4,18 m. derinliğindeki bir dehliz vasıtasıyla mumyalık bölümüne girilmektedir. Mumyalık bölümü 2,84 x 3,55 m. ölçüsünde olup üstü doğu-batı yönünde uzanan dairevi tonoz ile örtülmüştür (Çizim:1). Tonozun yüksekliği zeminden 2,02 m., üzengi hizası ise zeminden 49 cm. yukardadır (Çizim:3). Batı yönünde; zeminden 1,20 m. yükseklikte ve içten 58 x 55 cm., dıştan 12x23 cm. ölçülerinde bir mazgal pencere vardır. Bu pencere ile tabii ışıklandırma ve havalandırma sağlanmaktadır. Mumyalığın orta kısmında 1,41 x 2,04 m. ölçüsündeki mezarın yüksekliği 65 cm'dir.

Ziyaret bölümüne; türbenin doğusunda yer alan 3,14 x 3,45 m. ölçüsünde ve 2,80 m. yüksekliğindeki muhdes sundurmadan girilmektedir (Resim:1). Türbenin 82 cm. genişlik, 1,56 m. yüksekliğindeki basık kemerli orijinal giriş kapısı bu sundurmanın doğusunda bulunmaktadır. Kapının üç tarafı 45 derece pahlı bir silme ile çerçevelenmiştir. Bu çerçevenin zeminden yüksekliği 2,12 m., genişliği ise 1,38 cm'dir. Basık kemerli kapıdan 3,85 x 3,86 m. ölçüsünde kare bir mekana girilir (Çizim:2). Bu mekanın üstü köşelerde yer alan trompvari üçgenlere oturan sağır bir kubbe ile örtülmektedir. Kubbenin eteği 3,50 m., tepesi ise zeminden 5,22 m. yükseklikte (Çizim:3). Zeminden 3,36 m. yükseklikte başlayan ve iç kısmı çepçevre dolayan 1,14 m. genişlikte şevli üçgenlerin yer aldığı kuşağın doğu, batı, güney ve kuzey cephelerinde 37 cm. genişlik ve 62 cm. yüksekliğinde sivri kemerli dört sağır pencere nişi vardır. Batı yönüne açılan ve zeminden 46 cm. yüksekte olan 0,99 x 1,40 m. ölçüsündeki dikdörtgen pencereden tabii ışık sağlanmakta olup dış kısmı demir parmaklıklıdır (Resim:3). Zeminde bulunan iki ahşap sandukadan biri küçük diğeri ise büyük olup ikişer kademelidir (Resim:5). Büyük sandukanın kaidesi 1,90 m. uzunluk, 60 cm. genişlik ve 40 cm. yükseklikte dikdörtgenler pirizması şeklindedir. Cephelerinin alt, üst ve yan kenarları birbirine dolanan palmetlerin meydana getirdiği 6 cm. genişliğindeki bordürlerle çerçevelenmiştir. Bu bordürler ve orta kısmında yer alan ayet-i kerimeler ile kitabeler künde-kari tekniği ile yapılmıştır. Kaidenin baş ucunda "*es-seyyid eş-şeyh Necmeddin Yahya er-Rufai rahimullah*" yazısı (Resim:4), ayak ucunda ise "*İnne recalı hamdullah fi seneti ihda ve seb'in ve seb'a mie*" (771 H./1369-70 M.) yapım tarihini belirleyen kitabe vardır (Re-

sim:7). Kaidenin üstünde aynı teknikle ahşaptan yapılmış lahit vardır. Bu lahitin uzunluğu 1,60 m., genişliği 34 cm. ve yüksekliği 35 cm'dir. Lahitin güney ve kuzey cepheleri harpuşa gibi şevli olup alt kısmı 10 cm. yüksekliğinde ve üstü birbirini takip eden palmet ve lotusların meydana getirdiği motiflerle dekore edilmiş olan bordür dört cepheyi dolaşmaktadır (Resim:5). Doğu ve batı yönlerdeki üçgen yüzler kıvrımdal ve palmetlerden meydana gelen bitkisel örgü ile süslenmiştir. Bu örgü simetrik olarak yapılmıştır (Resim:7). Kuzey ve güney yönlerine bakan şevli yüzlere ise muhtelif Ayet-i kerime ve sureler künde-kari tekniği ile yazılmıştır (Resim:5-6). Oğluna ait olduğu söylenen yanındaki küçük sanduka ise aynı teknikle yapılmamış olup aynı yüzüyle ait değildir (Resim:5). Türbe etrafındaki bakımsız mezarlıkta ise sağa sola devrilmiş XV. yüzüyle ait mezar taşları görülmektedir (Resim:8).

Mezkûr tarihte Eretna Beyliğinin hakimiyet sınırları içinde bulunan bu türbeye benzer türbeler sadece aynı bölgede değil o tarihlerde hüküm süren diğer beyliklerde de karşımıza çıkmaktadır. Meselâ; Kastamonu'nun Kozyaka nahiyesine bağlı Türbe-i Adilbey veya diğer adıyla Boyacı Hafızoğlu Divanında bulunan Candaroğulları'ndan Yakup Bey'in oğlu Emir Adil Bey'in türbesi (H.763/1362 M.), Eskişehir Sivrihisar Alemşah Türbesi, Karaman-Alaaddin Ali Bey Türbesi, Konya Ilgın Şeyh Bedrettin Türbesi gibi Necmeddin Yahya er-Rüfai Türbesi de XIV. yüzyılda Anadolu'da yapılmış birçok türbe gibi klasik Selçuklu türbeleri tarzında inşa edilmiştir. Bu tarz; alt katta kalın duvarlı, kare planlı ve üstü çoğunlukla dairevi tonoz ile örtülmüş olan mumyalık (Cenazelik) kısmıyla bu kısmın üstünde kare ve veya çokgen planlı ziyaret (Mescit) bölümünden meydana gelmiş ve iki katlı olarak inşa edilmişlerdir. Ziyaret (Mescit) bölümünün üstü içten kubbe, dıştan ise ekseri piramidal külah ile şekillenmiştir. Türbenin restitüsyon çizimi teklimizde de üstünün sekizgen bir tambura oturmuş tuğla veya taştan inşa edilmiş bir külah ile örtülü olduğu düşünülmüştür (Çizim-3). Bu türbenin restorasyonu yapılırken muhdes çatı altından çıkacak tambur ve külah izlerine çok dikkat edilmesi gereklidir.

KASIM BEY MEDRESESİ:

Köyün doğusuna ve yüksekçe bir yere kâğır olarak inşa edilen Kasım Bey medresesinin Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan 490 nolu defterin, 278'nci sayfasının, 138'nci sırasında şahsiyet kaydı vardır. (H.868) tarihinde inşa olunan ve Amasya'daki büyük medreseler arasında erbain (kırklar) derecesinde kabul edilen¹⁸, ve (H.873) ta-

Yeşilirmak'ın kıyasında sekizgen bir medrese inşa ettirmiş ve İstanbul'daki Küçük Ayasofya Kilisesini camiye tahvil ettiren bir de mektep yaptırmıştır. Kabri mektebin yanındaki türbededir.

18. A.H.Hüsamettin, aynı eser, s.344,

rihli bir vakfiyesi olduğu yazılan bu medrese vaktiyle E.Hakkı Ayverdi tarafından arandığı halde bulunamamıştır¹⁹.

Ekim/1974 yılında tespit ettiğimiz kitabesi olmayan bu medrese 7,80 x 10,70 m. ölçülerindeki dikdörtgen bir avlu etrafında ve kuzey-güney doğrultusunda şekillenmiştir. Bütün dış cephe duvarları sıralı moloz taştan inşa edilen binanın köşeleri taslak, kapı ve pencere söveleri ise yonu taştan yapılmıştır (Resim:9-10). Güney tarafta yer alan mescidin dış duvarlarının üst kısmındaki üst pencerelerin hizasında üç sıralı üç tuğla hatil vardır (Resim:10). Üst pencerelerin kemerleri üç tuğla, bir taş olarak inşa edilmiştir (Resim:10).

Medresenin girişi kuzeyde yer almaktadır (Çizim:4). Bu bölümün doğu yönünde 3,43 m. uzunluğunda, 0,90 m. kalınlığında bir duvar vardır. Batı yönünde de aynı duvarın bir eşinin bulunduğu yerindeki yıkılmış kalıntılardan tahmin edilmektedir (Resim:9). Bu duvarların vaktiyle medresenin giriş kısmında bulunan ve beş açıklıklı kâgîr bir revaka ait olduğunu düşündürmektedir. 1,28 m. genişlik ve 1,90 m. yüksekliğindeki ana kapının üstü beş adet kemer taşından meydana gelmiş basık bir kemer ile son bulmuştur (Resim:11). Basık kemerin üzengi hizası ile kilit taşı arasındaki mesafe 24 cm. olup kemer kalınlığı 28 cm., yüksekliği ise 55 cm'dir. Kemer taşları ve yığma kapı sövesi yonu taştan inşa edilmiştir. Kapı kemerinin 20 cm. üst kısmında 35 x 50 cm. ölçüsünde bezaz mermerden yapılmış fakat üstü yazılmamış kitabe yer almaktadır. Bu kapıdan medrese avlusuna girilmektedir. 7,80 m. genişlik ve 10,70 m. derinliğindeki avlunun güneyinde ve kapının tam karşısında içten içe 5,18 x 5,23 m. ölçülerinde mescit-dersane mekânı yer almıştır (Çizim:4). Kuzey cephesi büyük bir kemerle avluya açılan mescit-dersanenin üstü halen yıkılmış olan ve kalıntılardan anlaşılacağına göre 5.00 m. çapında, 50 cm. kalınlığında taştan inşa edilmiş bir kubbe ile örtülmüştü (Resim:13) (Çizim:5-6). Bu Kubbe, 55 cm. yüksekliğinde (V-H) baklavali üçgenlerden inşa edilmiş sekizgen bir kasnağa oturmakta olup bu kasnak ta hem ana duvarlara, hem de mekanın köşelerinde yer alan üçgen bingilerin üzerine inşa edilmiştir (Resim:14). Dersanenin tabii ışıklandırması doğu, batı ve güney cephe duvarlarında yer alan dört alt ve dört üst olmak üzere sekiz pencereden temin edilmektedir (Resim:15). Üst pencerelerin alt hizası orijinal mescit (dersane) döşemesinden 2,90 m. yüksekte olup 0,83 x 1,15 m. ölçüsünde olan bunların üst kısımları sivri kemerlidir. Alt pencerelerin alt hizası döşemeden 37 cm. yüksekte ve 1,40 x 0,88 m. ölçüsünde dikdörtgen şeklinde olup dış kısımlarının vaktiyle demir parmaklıklı olduğuna dair izler taş sövelerde mevcuttur (Resim:10-15). Alt ve üst pencereler doğu ve batı cephelerde birer, güney cephede ise ikişer tanedir. Güney cephedeki iki alt pencerenin arasında yer alan 1.00 x 1,85 m. ölçüsündeki üç yüzlü mihrap

nîşinin üstü içbükey kavisli üçgenlerin meydana getirdiği küçük bir trompla sonuçlanmaktadır (Resim:15). Mescit döşemesi yerindeki izlere göre avlu döşemesinden 45-50 cm. yukardadır.

Medrese genel olarak moloz taş ile inşa edilmişse de mescit dersanenin avluya bakan cephesi ve büyük kemeri üç sıra tuğla hatıllı, taş kaplamadır (Resim:13) (Çizim:6). 4,28 m. genişliğinde ve kilit taşının alt hizası mescit döşemesinden 4,09 m. yüksekliğinde olan büyük kemerin üzengi zemininden 1,63 cm. yukardadır. Bu kemer birbirinden 4,48 m. açıklığında ve döşemeden 1,30 m. yüksekliğe kadar ince yonu taştan inşa edilmiş iki duvar üzerinde bulunan 32 cm. kalınlığındaki (S) profilli üzengi taşlarının üzerine oturmaktadır. Kemer, 52 cm. genişliğinde olup bir sıra taş ve üç sıra tuğlalardan sıralı olarak yapılmıştır. Kemer tuğlaları 4 x 12 x 24 cm. ölçülerindedir. Kemerin 84 cm. genişliğindeki iç kısmı 2 cm. kalınlığındaki horasan harç ile sıvanmış olup batı yönündeki üzengi hizasında 15 x 15 cm. ölçüsünde eski ahşap gerginin yeri görülmektedir. Bu kemerin üzerine tuğlalaların balık kılıcı şeklinde dizilmesiyle 16 cm. genişliğinde dekoratif bir kemer yapılmıştır. Duvar örgüsü, kemerdeki gibi bir sıra yonu taşı ve üç sıralı tuğla ile yapılmışsa da kemerden ayrıcalıklı olarak 19 x 19 cm. ölçüsündeki taşların aralarına kılıcına birer tuğla konulmuştur (Resim:13). Bu cephenin sağ ve sol tarafında döşeme hizasından 2,12 m. yukarda ve köşelerden 1,25 m. uzaklığa kadar olan kısımlardaki duvar örgüsünün bozukluğu burada vaktiyle kâgîr bir revak bulunduğu şüphesini uyandırmaktadır. Bu revakın avlunun doğu, batı ve kuzey cephelerinin önünde bulunduğu tahmin edilmekteyse de duvarların üst kısımları yıkılmış olduğundan bu kez ancak zeminde yapılacak araştırmalardan sonra kesinlik kazanabilir.

Avlunun doğu ve batı yönlerinde üçerden altı adet talebe hücresi vardır (Çizim:4). Bu hücrelerden kuzey-batı yönünde yer alan ilk hücre 4,05 m. genişliğinde, 3,20 m. derinliğinde olup diğerlerinden daha büyüktür. Bu cephedeki diğer iki hücre ise 2,86 x 2,99 m. ölçülerindedir. Doğu yönündeki hücrelerin içleri saman dolu olduğundan bunlardan sadece ortadaki hücrenin içine girilebilmiş olup bu kısım 3,26 x 3,08 m. ölçüsündedir. Söve ve lentoları yıkılmış fakat üstündeki ahşap hatılları hala sağlam olarak duran 77 cm. genişlik ve 1,50 m. yüksekliğindeki kapılardan hücrelere girilmektedir (Çizim:5). Bütün hücrelerin üstleri

19. E.Hakkı Ayverdi, "Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri (855-886)" III. Cilt, İstanbul 1973, s.281'de "Hacı Bey Zade Kasım Bey Medresesi. Bu isimdeki zatın 873 tarihli bir vakfiye ile Amasya'da Sulu Ova Nahiyesinde ve şehrin şimalindeki Hakala Köyünde bir medresesi olduğu Amasya Tarihinden anlaşılıyor.(4) Bu medrese şimdi yoktur." demektedir. E.H.Ayverdi- İ.A.Yüksel, "İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisini", İstanbul 1976, s.216'da "Hakala Köyü Fatih Devri Kasım Bey Camii mevcut değildir" demektedir.

moloz taştan inşa edilmiş doğu-batı doğrultusunda-ki münferit tonozlarla örtülü olup dışa açılan ikişer mazgal pencere ile tabii ışıklandırma sağlanmaktadır (Çizim: 4-6) (Resim: 9). Her hücrede birer adet ocak bulunmaktadır (Çizim: 6) . Medrese 1975 yılında köy muhtarı tarafından hayvan ağılı olarak kullanılmaktadır.

Türk mimarisinde dini özelliği olmakla beraber sosyal karakteri de bulunan medreseler önemli bir yer işgal eder. Bu medreselerin inşa tarzını ve plân teşkilatını incelersek medrese yapıları içe dönük bir mimari tarz gösterir. Erken örneklerin dış kitlesinde belirli bir düzen bulunmaz. Planlarda da her vakit simetriye riayet edilmemiştir. Türk mimarisinde mekânîk bir simetri zaten bulunmadığından yapıların planlarında organik bir karakter mevcuttur denilebilir. Çünkü ihtiyacın talep ve şekline uyan sanatkar çok defa arsanın ve çevresinin imkânlarına hürmet etmiştir. İç mekânı, dörtgen bir avlu etrafında tertiplenmiş olan medreseler bir ana eyvan (Mescit-Dersane) ile zenginleştirilmiştir. Anadolu medreseleri kapalı veya açık avlulu olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Anadolu'da varlığını bildiğimiz en eski medreselerin çoğu kapalı avlulu olarak inşa edilmişlerdir. Kapalı avlunun Orta Asya evinden kaynaklandığı düşünülebilir. İlerleyen zaman içerisinde bilhassa Beylikler veya Erken Osmanlı mimarisinde kapalı tipe nazaran açık avlulu tip daha fazla inşa edilmeye başlanmıştır. Bu devirlerde Selçuklu mimari tarzı devam ettirilmekle birlikte ana eyvan'ın (Mescit-Dersane) üstü artık beşik tonoz ile değil kubbe ile örtülmektedir. Bu kubbeler baklavalı kasnaklar üzerine oturmaktadır. Portal çıkıntısı haricinde umumiyetle dikdörtgen plân içerisinde kalan klâsik Selçuklu medresesi plânının, Beylikler ve Osmanlı ile birlikte dışına çıkılmaya başlanmıştır.

Yolpınar Köyündeki Kasım Bey medresesinde de görüldüğü gibi mescit-dersane bölümü dikdörtgen ana plândan dışarı taşarak belirtilmiş ve üstü beşik tonoz yerine kubbe ile örtülmüştür. Selçuklu devrinde giriş cephelerine yapılan abidevi portaller yerine burada daha insani basit bir giriş kapısı yapılmış, giriş cephesi de son cemaat mahalli gibi bir revakla şekillenmiştir. Bu devirde bilhassa Bursa, Edirne ve İstanbul'da inşa edilen medreseler Klâsik Osmanlı medreselerinin geçişini hazırlamışlardır.

TEK HAMAM:

Köyün güney yönünde ve Apaydın Çiftliğinin hudutları içinde kalan hamam 1975 yılında saman deposu olarak kullanılmaktaydı. Tek hamam olarak inşa edilmiş olan eserin dış duvarları sıralı moloz taşla yapılmıştır (Resim:16-17). Hamamın soyunma yeri tamamen yıkılmış olup ılıklik ve sıcaklık bölümleri ile su deposundan meydana gelmektedir.

Hamamın ılıklik kısmına batı yönündeki kapıdan girilmektedir (Resim:18). 7,00 x 2,58 m.

ölçülerindeki ılıklik mekanının üstünü üç yıldızlı kubbe örtmektedir. Bu mekanın ortasında yer alan kubbe altıgen bir form içine altı yapraklı yonca gibi şekillenmiş olan nervürlü kubbedir (Resim:19). Nervürlerin alt uçları yarım yıldız şeklinde birer mukarnas ile son bulmakta, üst uçları ise 40 cm. açıklığındaki altıgen ışıklığın köşelerini meydana getirmektedir (Çizim:10). Bu kubbenin tepe noktası 5,08 m., eteği ise 4.00 m. zeminden yüksektedir. Bu kubbenin her iki yanında birbirinin aynı, ortalarında ışıklığı bulunan, mukarnaslı, iki yıldızlı tonoz vardır (Resim:20-21) (Çizim:10). Bu tonozlar zeminden 2,82 m. yukarda başlayıp, 4,26 m'de sona ermektedir. ılıklik mekanının güney duvarında, zeminden 70 cm. yüksek, 95 cm. genişliğinde ve 1,00 m. yüksekliğinde, yarısı yıkılmış üstü kemerli bir dolap girintisi vardır. Bu girintinin yanındaki yıkıntıdan 1,30 x 2,57 m. ölçüsünde küçük bir mekana girilmektedir (Çizim:9-10-11). WC. olduğu tahmin edilen bu bölümün üstü doğu-batı doğrultusunda uzanan yarım silindirik tonoz ile örtülüdür. Ortasında 30 x 30 cm'lik kare havalandırma deliği bulunan tonozun eteği zeminden 2,32 m., tepe noktası ise 2,95 m. yüksektedir. Bu mekanın kapısı batı duvarında olup 50 cm. genişliğindeki kapı sonradan örülerek kapatılmıştır.

ılıklığın doğu duvarında ve sol köşeden 2,44 m. uzaklıkta, 72 cm. genişlikte sıcaklığa giriş kapısı vardır. 1,74 m yüksekliğindeki sivri kemerli kapıdan sıcaklığa girilmektedir (Çizim:9-10). Sıcaklık; bir orta mekana açılan üç eyvan ile kuzeydoğu, güneydoğu ve kuzeybatı köşelerde yer alan üç halvet odasından meydana gelmektedir (Çizim:9). 5,30 x 4,10 m. ölçülerindeki orta mekanın üstünü eliptik bir kubbe örtmektedir (Çizim:9-11). Moloz taştan inşa edilmiş olan bu kubbe eyvan kemerlerinin koltuklarından çıkan ve üçer dilimli yelpaze şeklinde açılarak yükselen pantantiflere oturmaktadır (Çizim:11). Bu pantantifler zeminden 3,55 m. yüksekte başlamakta ve 5,23 m. kadar devam etmektedirler. Zeminden 5,43 m. yüksekten başlayan kubbe eteğinde, üçer tane içbükey kavisli yüzeyin meydana getirdiği sekiz tromp vardır. Tepe noktası 7,45 m'ye kadar yükselen kubbede biri tepede olmak üzere dört adet tabii aydınlanma penceresi olup bunlardan üçü dikdörtgen şeklinde ve 40 x 63 cm. ölçüsündedir. Bu mekanın batı duvarında üstleri sivri kemer-tonoz ile örtülü 45 cm. derinliğinde üç büyük niş vardır (Çizim:9-11). Bu nişlerden yanlarda olanların genişlikleri 1,13 m., ortadakinin ise 1,00 m. olup bu mekana giriş kapısı bu orta niş içinde yer almaktadır. Bu nişlerin üstündeki kemerlerin üzengileri zeminden 2,45 m., kilit noktaları ise 4,60 m. yüksektedir.

Orta mekana açılan üç eyvandan kuzey ve güney yönlerde yer alan ikisi hemen hemen aynı ölçülerdedir. 3,18 m. genişliğinde ve 3,50 m. derinliğinde olan bu eyvanların üstünü kuzey-güney doğrultusunda uzanan sivri kavisli tonozlar ört-

mektedir (Çizim:9-11). Bu tonozların üzeni hizaları 2,40 m., kilit hizaları ise zeminden 4,25 m. yukardadır. Bu eyvanların karşı duvarlarında 60 cm. genişliğinde sivri kemerli sağır nişler vardır. Kuzeydeki eyvanın batı duvarında, köşeden 1,43 m. uzaklıktaki sonradan örülerek kapatılmış olan 74 cm. genişliğinde sivri kemerli bir kapıdan üstü yıldız tonoz örtülü kare bir mekana girilmektedir. Bu giriş kapısı ile mekanın arasındaki kalın duvarın içine 60 cm. genişliğinde, 1,46 m. derinliğinde üstü tonoz örtülü bir hücre yapılmıştır (Çizim:9). 2,65 x 2,65 m. ölçülerinde olan bu odada bulunan tonoz Erken Osmanlı Mimarisinde çok ender görülen mimari bir tarzda inşa edilmiştir. Dört duvarın zeminden 2,40 m. yüksekliğinde başlayan orta noktalarından 4,08 m. yüksekteki tavana kadar duvar yüzlerinde köşelere doğru açılarak, orta kısımlarda ise tavanın ortasında birleşen nervürlü kemerler tavanı dört bölüme ayırmakta ve her bölümün ortasında da birer altıgen aydınlatma deliği bulunmaktadır. Özel yıkanma mahalli olduğu tahmin edilen bu mekanın batı duvarına sonradan 93 cm. genişliğinde muhdes bir kapı açılmıştır.

Üç Eyvanın arasında yer alan ve sivri kemerli giriş kapıları orta mekana açılan halvet odalarından kuzeydoğuda bulunan 3,50 x 3,55 m. ölçüsündeki odanın üstünü, köşelerdeki sivri kemerli trompların meydana getirdiği sekizgen bir kasnağa oturan kubbe örtmektedir. 1,01 m. yüksekliğindeki bu kasnak dolayısıyla kare mekan sekizgene dönüşmekte ve kubbe eteğinde bulunan 27 cm. yüksekliğindeki üçlü motifler bu sekizgenin köşelerine rastlamaktadır. Ortasında bir aydınlatma deliği olan kubbenin eteği 3,40 m., tepe noktası ise 5,01 m. zeminden yüksektir (Çizim:9).

Güneydoğuda yer alan 3,50 x 3,57 m. ölçüsündeki diğer halvet odasının üstünü ise yıldızlı trompların meydana getirdiği sekizgen kasnağın üzerine oturmuş tonozvari nervürlü kubbe örtmektedir. Bu nervürlü kubbenin eteği bir sıra mukarnasla dekore edilmiş olup nervürlü mukarnasların birleşme noktaları ile tepe noktalarından çıkıp kubbenin tepesinde sekizgen bir aydınlatma deliğinin köşelerinde birleşmektedirler (Çizim:9).

Orta mekana açılan doğu yöndeki eyvan 3,50 m. genişliğinde ve 3,40 m. derinliğindedir. Bu eyvanın da üstünü diğerlerinde olduğu gibi sivri kavisli tonoz örtmektedir. Bu eyvanın doğu duvarında zeminden 1,85 m. yukarda, 57 cm. genişliğinde 1,10 m yüksekliğinde sivri kemerli bir pencere vardır (Çizim:9-11). Bu pencereden 12,70 x 1,78 m. ölçülerindeki su deposuna girilmektedir. Su deposunun üstünü boydan boya örten yarım silindirik tonoz 63 cm. genişliğinde dört kemer ile takviye edilmiş olup ocak ve kazan kısmı tamamen tahrip olmuştur (Resim:17) (Çizim:9-11).

Soyunma (Soğukluk), ılıklik ve sıcaklık bölümlerinden meydana gelen klasik Türk hamamlarının arka kısımlarında ekseri su deposu ve külhan

kısmı bulunur. Külhan ocağında yanan odun veya kömür hem ocağın üstündeki döğme bakır kazanı ve dolayısıyla depodaki suyu, hem de sıcaklığın döşemesi altında bulunan cehennemliği ısıtmaktadır. Cehennemlikte dolaşan kızgın duman ve alev sıcaklık bölümünün döşemesi ile sıcaklık mekanının ortasında bulunan, zeminden 40-50 cm. yükseklikteki göbekaşı denilen yeri ısıtmaktadır. Bu sıcak duman daha sonra hamamın dış duvarlarının ortasına konan ve tüfeklik tabir edilen 10x10 cm. kesitindeki duman deliklerinden dışarı çıkar. Hamamın en sıcak yeri göbekaşı ve su deposunun duvarına bitişik olan halvet odalarıdır. Halk terlemek için bu göbekaşına yatarak terler ve kirleri kabarrır. Daha sonra halvet odalarında tellaklar tarafından keselenip sabunlandıktan sonra yıkanıp çıkarlar.

Anadolu'daki XV. yüzyıla ait önemli hamamlardan biri olan bu tek hamamın restore edilerek gelecek kuşaklara intikali sağlanmalıdır. Restore yapılacağı vakit tamamen yıkılmış olan külhan ve soyunma bölümlerinde yapılacak hafriyat sonrası bu bölümlerin hudutları tespit edilmelidir. Soyunma mahallinin beden duvarlarının moloz taşından inşa edildiği tahmin edilmekte, üstünün ise hafriyat sonucu ortaya çıkacak duvar kalınlığına göre ya tek kubbe veya ortasında bir aydınlatma deliği bulunan ahşap tavan ve ahşap çatı ile mi örtülü olabileceği anlaşılacaktır.

Tarihte ilk hamam yapan millet kim olursa olsun bu hamamları buldukları şehirlerde en çok yapan Türkler'dir. Türk hamamları ne Roma veya Bizans ne de Emevi hamamlarına benzemektedir. onların abidevi ve azametli yapılarına karşılık Türk hamamları daha insanı boyutlarda ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılmışlardır. Türkler'in imaret sisteminde hamam camilerden sonra gelir. Zira Türkler temiz bir millettir ve temizlikten hazzederler. Onun için bu temizlik kurumlarına çok önem verilmiştir. Türkler hamamla o kadar iç içe yaşamışlardır ki en fakirinden en zenginine kadar evlerinde veya konaklarında bile küçük hamamlar, hamamlık, gusulhane gibi temizlik yerleri yaptırmışlardır. Helalarını bahçe veya avlularda inşa eden Türkler hamamlarını yatak odası içine veya civarına yapmışlardır. Evlerindeki yıkanmayı yeterli görmeyen halk haftada bir veya iki defa umumi hamamlara gitmektedir. Ayrıca, kırk hamamı, loğusa hamamı veya düğün hamamlarına davetli olarak katılırlar. Hamamlar aynı zamanda birer tedavihane olarak da kullanılmıştır. Hacemat edilmesi, soğukalgınlığı için terleme, kulunçların ovulması, sülük çekilmesi gibi tedaviler hamamlarda yapılmaktadır. Hamamlar bilhassa kadınlar arasında pek eğlenceli bir alemdir. Hatta orada sabahtan akşama kadar akrabaları veya komşuları ile vakit geçirenler, pikniğe gider gibi börekler, zeytinyağlı dolmalar, kuru köftelerle gidenler vardır. Türkler temizlenmeyi bile birçok dini alışkanlıkları gibi zevklerini de tatmin eder bir şekilde yapmışlardır.

Resim 1: Necmettin Yahya Er-Rufai'ye ait türbenin batı cephe görünüşü.

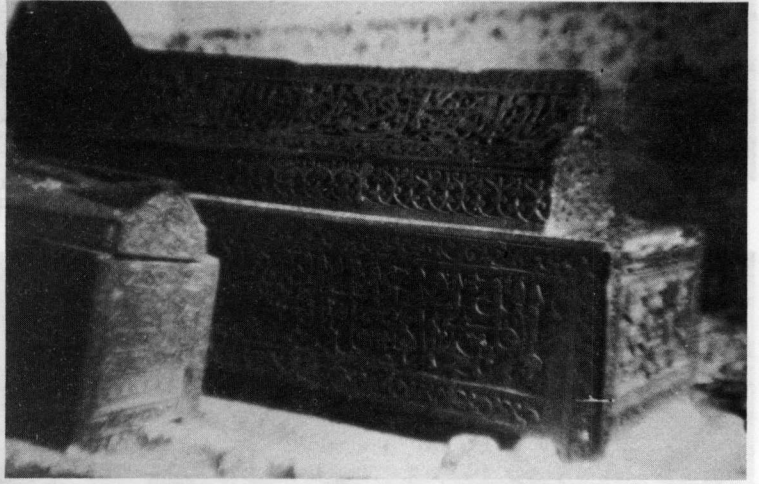
Resim 2: Sol tarafta türbenin doğu cephesi, sağ tarafta muhdes bina.

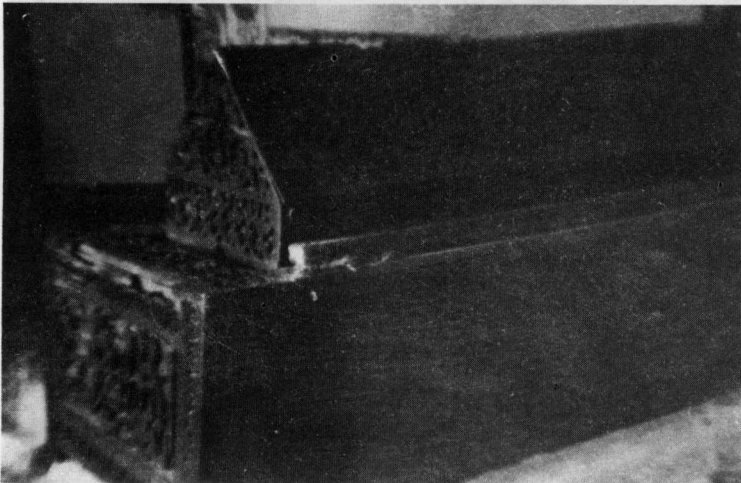
Resim 3: Türbe ziyaret bölümü içten görünüş (Sadi Bayram).

Resim 4: Necmettin Yahya Er-Rufai'ye ait sandukanın baş ucu (Sadi Bayram).

Resim 5: Sandukanın kuzey (sol) tarafı.

Resim 6: Sandukanın güney (sağ) tarafı.

Resim 7: Sandukanın ayak ucu inşa kitabesi.

Resim 8: Mezarlıkta bulunan yıkılmış mezar taşlarından örnekler.

Resim 9: Kasım Bey Medresesi'nin batı cephesi.

Resim 7: Sandukanın ayak ucu inşa kitabesi.

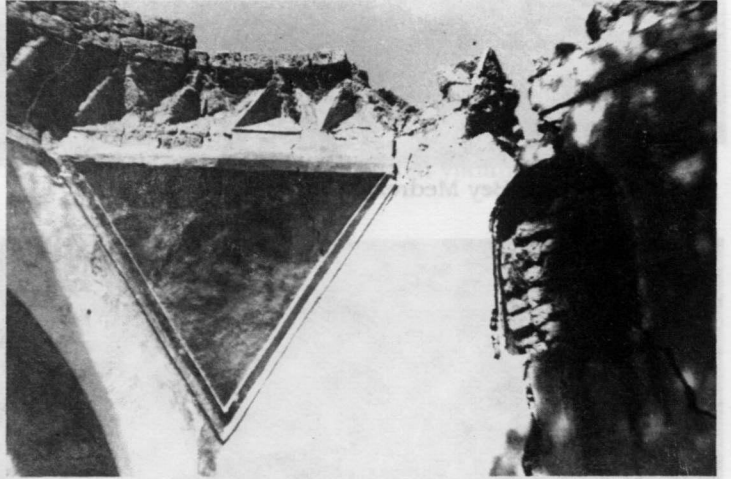
Resim 8: Mezarlıkta bulunan yıkılmış mezar taşlarından örnekler.

Resim 9: Kasım Bey Medresesi'nin batı cephesi.

Resim 13: Mescit kemerinden görünüş.

Resim 14: Mescit kubbesine ait baklavalı tambur ve üçgen köşebingillerinden biri.

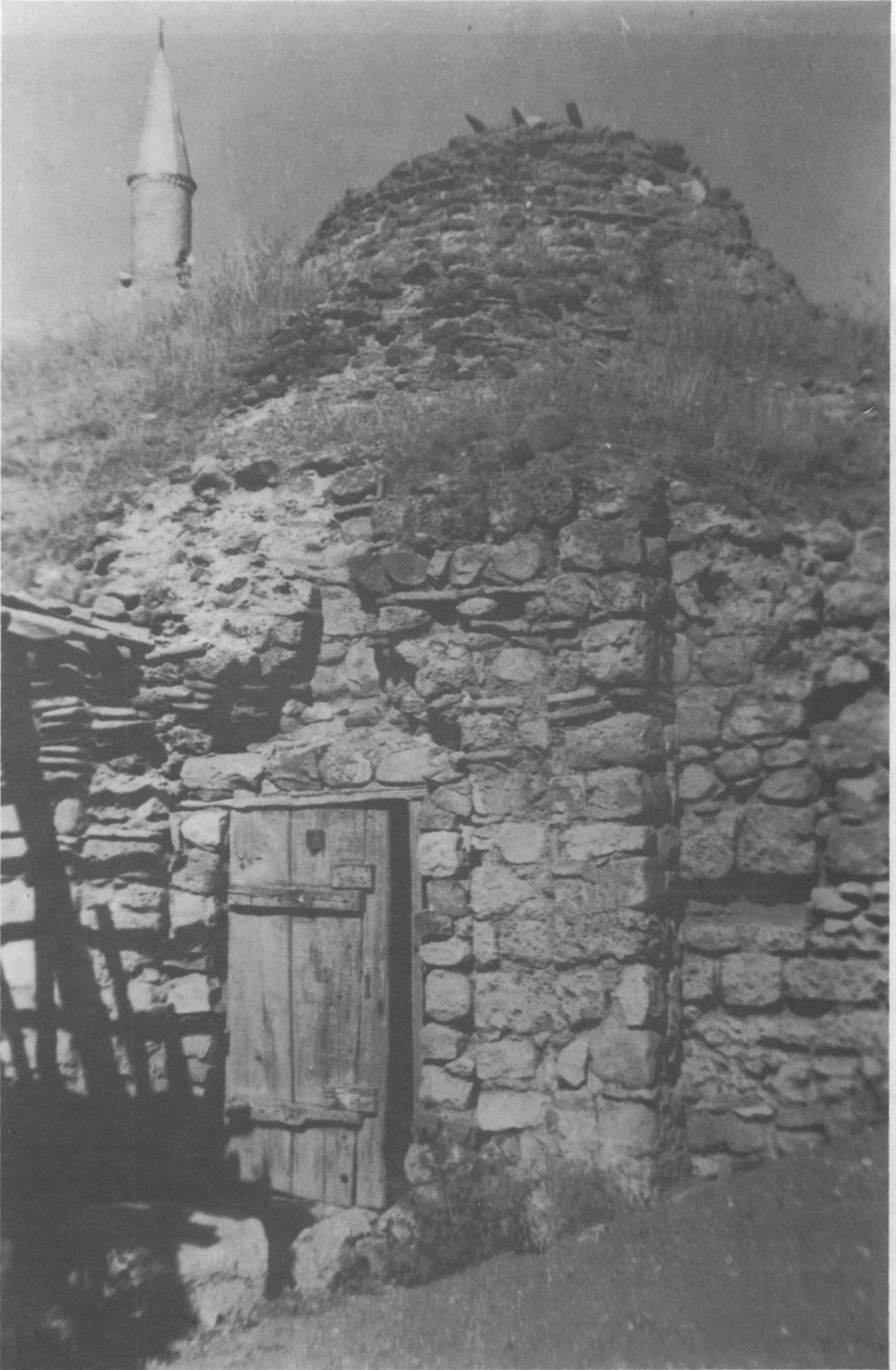
Resim 15: Mescit Mihrabı ve iki alt pencere.

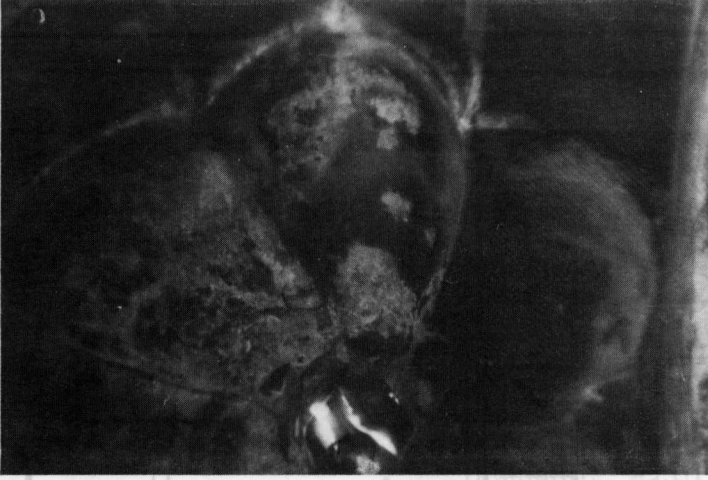
Resim 16: Tek hamam batı (giriş) cephesinden görünüş.

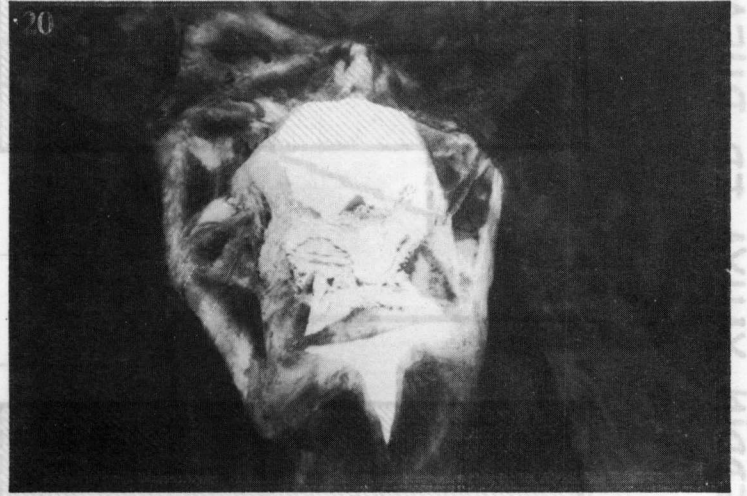
Resim 17: Tek hamam doğu ve kuzey cephelerinden görünüş.

Resim 18: Hamam ılıklığına giriş kapısı.

Resim 19: İhlığın orta bölümünün üstünü örten dilimli kubbe

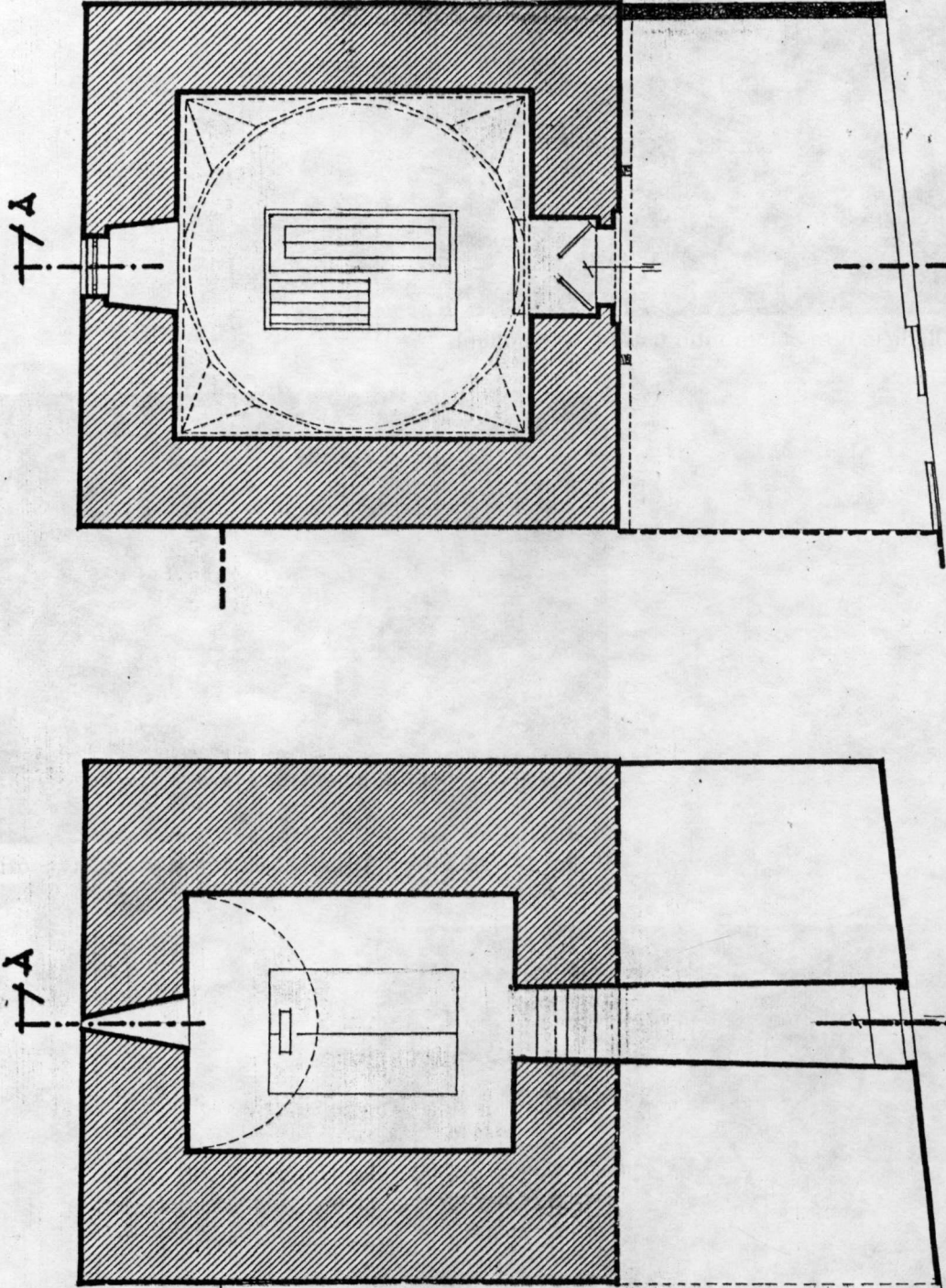

Resim 20: Dilimli kubbenin sağ tarafında yer alan tonozun ışıklığı.

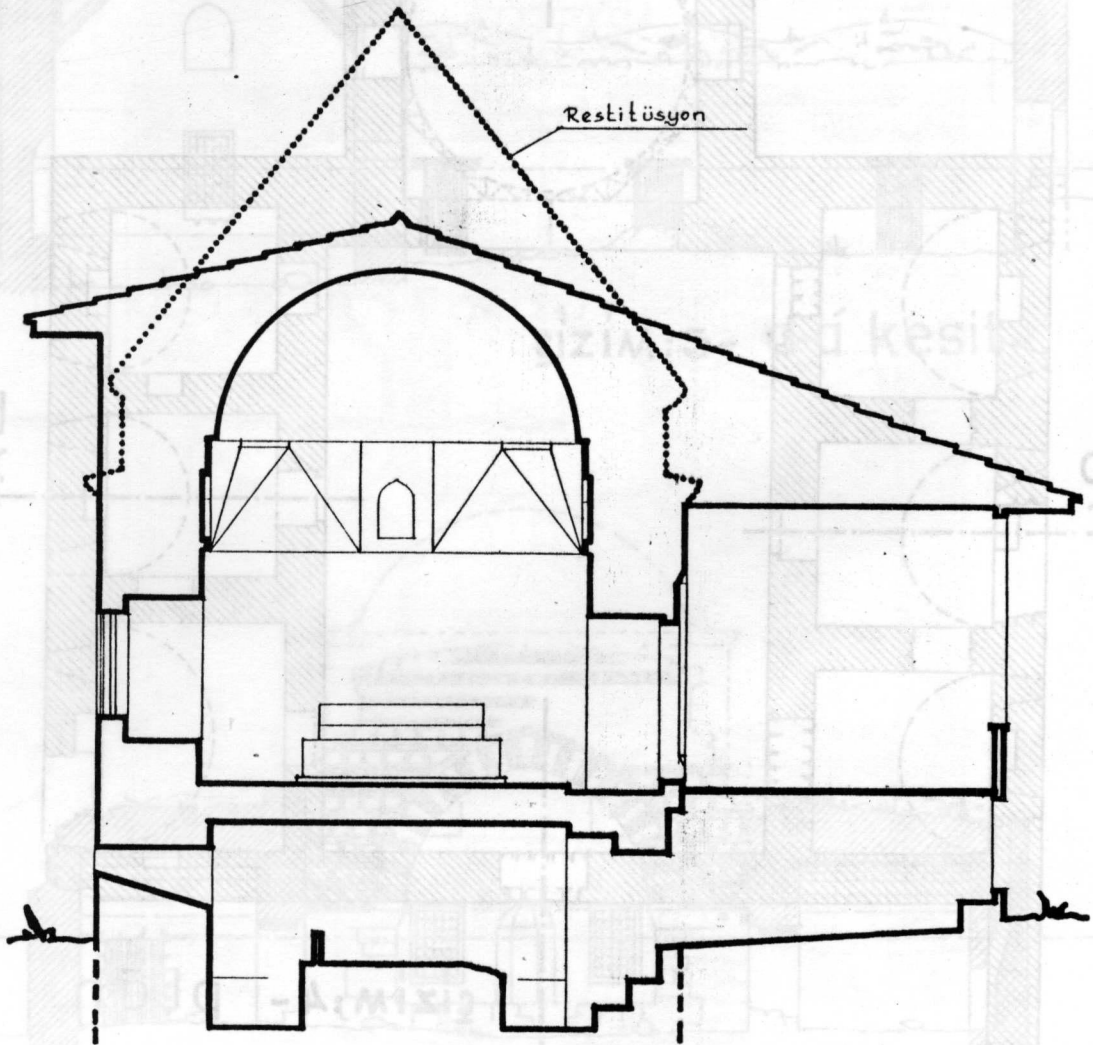
Resim 21: Dilimli kubbenin sol tarafında yer alan tonozun ışıklığı.

AMASYA - SULUOVA - YOLPINAR (HAKALA) KÖYÜ
 ŞEYH NECMEDDİN YAHYA ER-RUFAİ TÜRBESİ 1/50

AMASYA-SULUOVA-YOLPINAR (HAKALA) KÖYÜ
ŞEYH NECMEDDİN YAHYA ER-RUFAİ TÜRBESİ

1/50

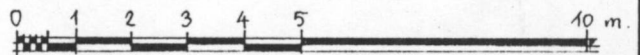
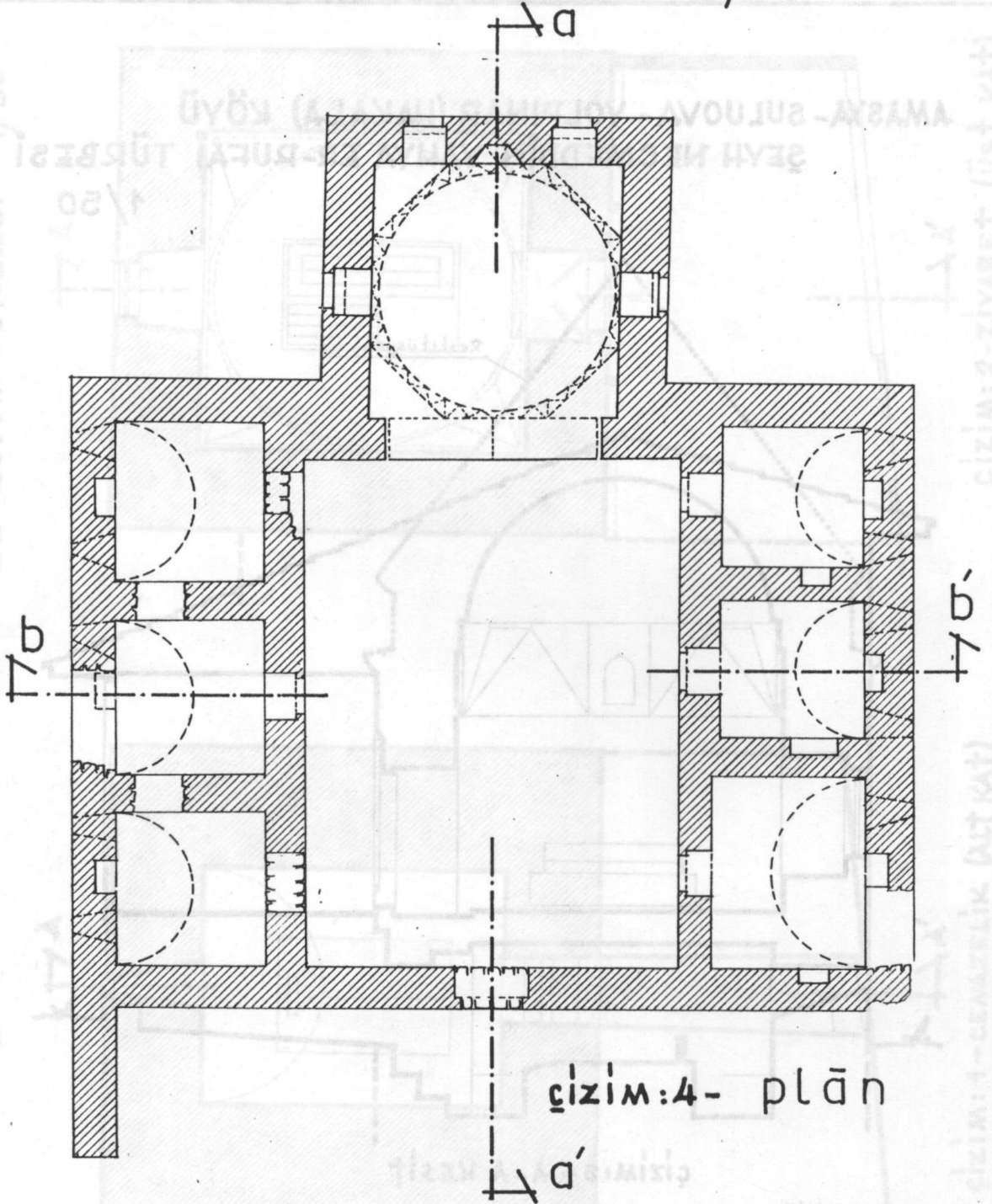

ÇİZİM: 3-A-A' KESİT

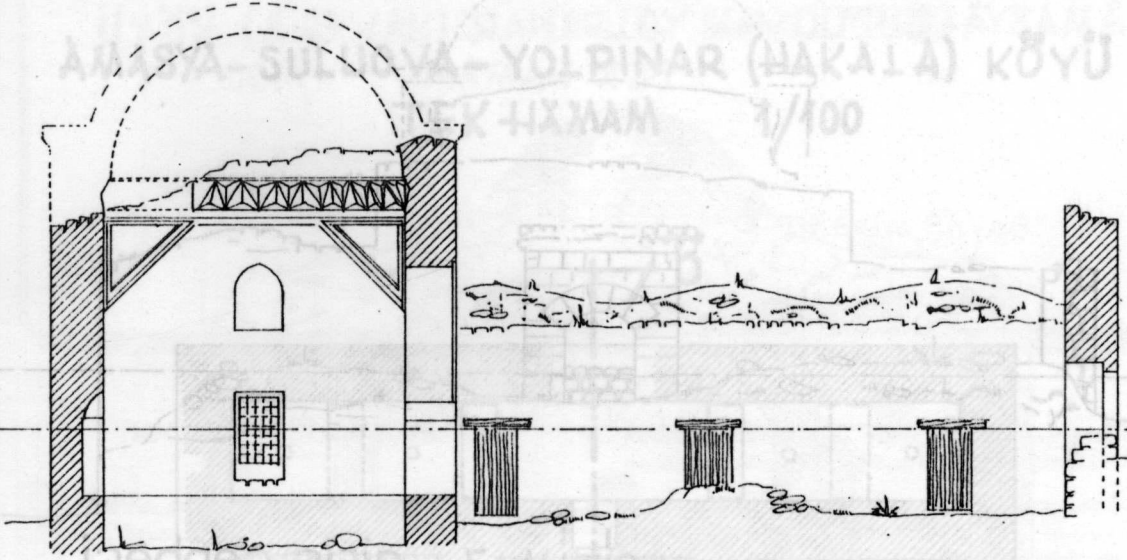
..... Restitüsyon

0 0.5 1 1.5 2 2.5 5 m.

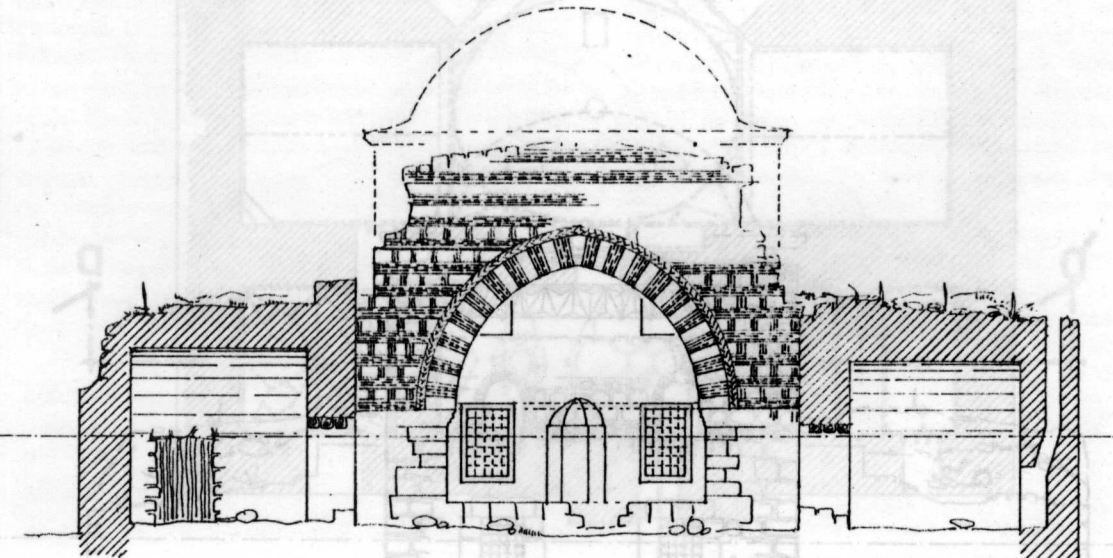
AMASYA-SULUOVA-YOLPINAR (HAKALI) KÖYÜ
KASIM BEY MEDRESESİ 1/100

AMASYA-SULUOVA-YOLPINAR (HAKALA) KÖYÜ
KASIM BEY MEDRESESİ 1/100

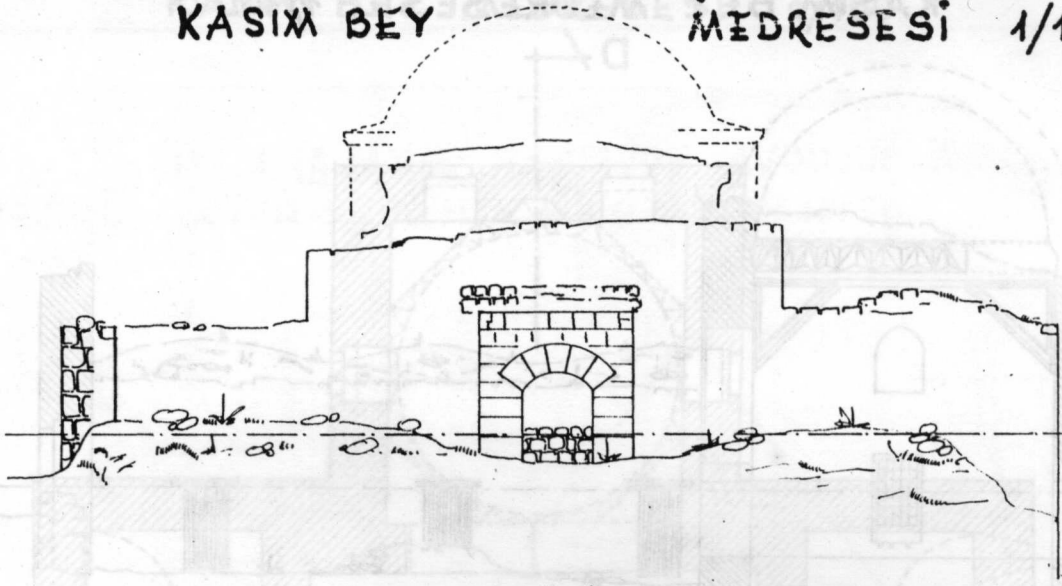
çizim:5- a-a kesit

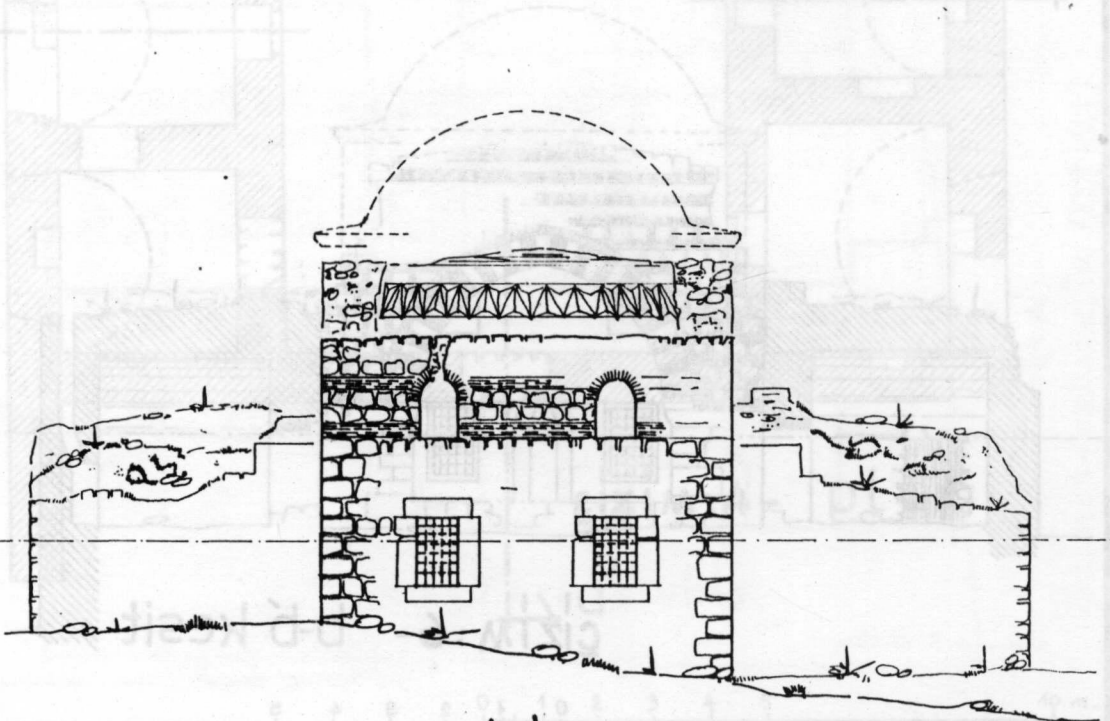
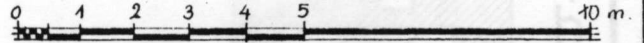
çizim:6- b-b kesit

0 1 2 3 4 5 10 m.

AMASYA- SULUOVA- YOLPINAR (HAKALA) KÖYÜ
KASIM BEY
MEDRESESİ 1/100

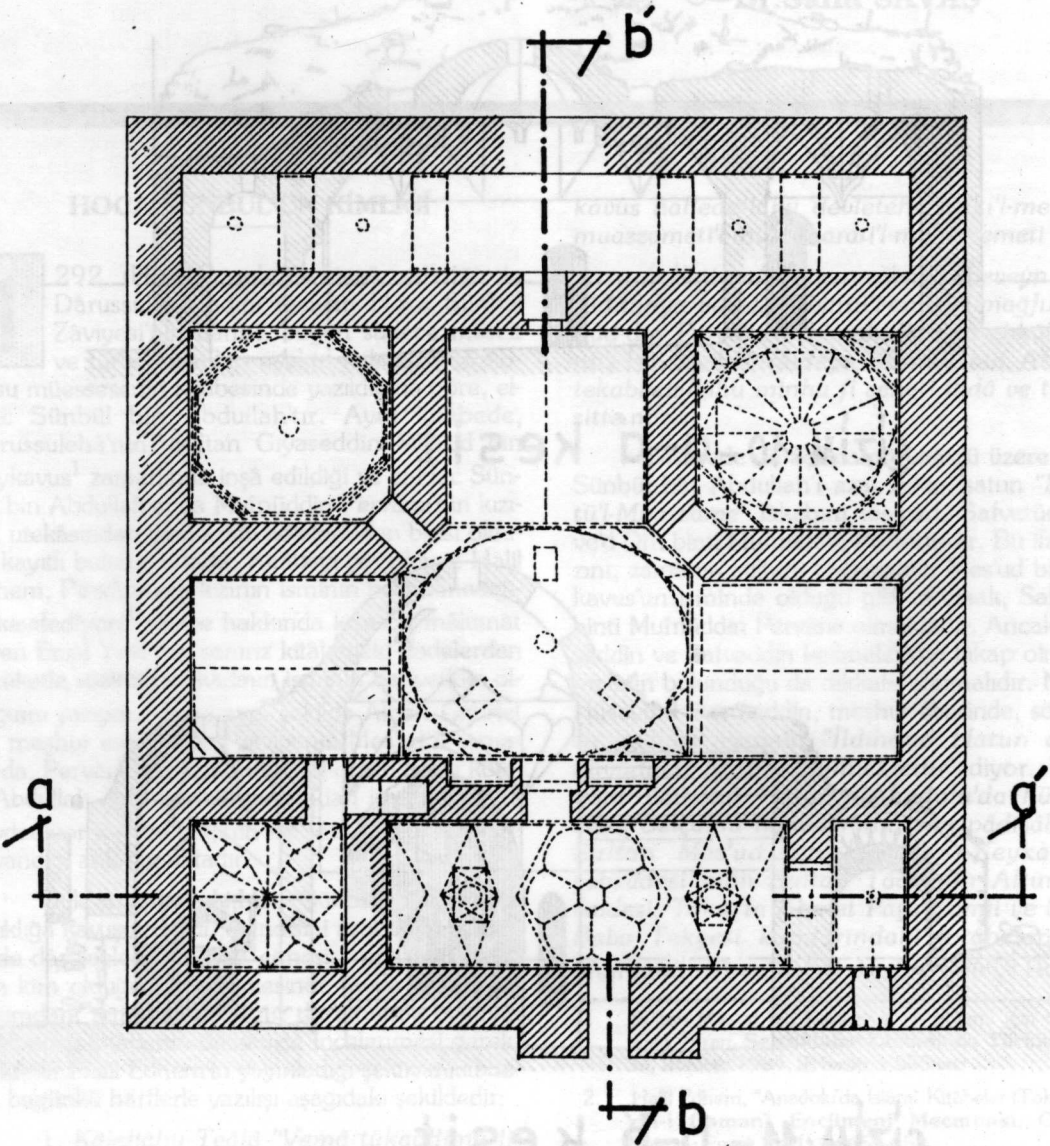

çizim: 7- giriş cephesi

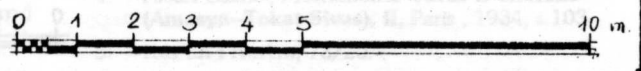

çizim: 8- güney cephe

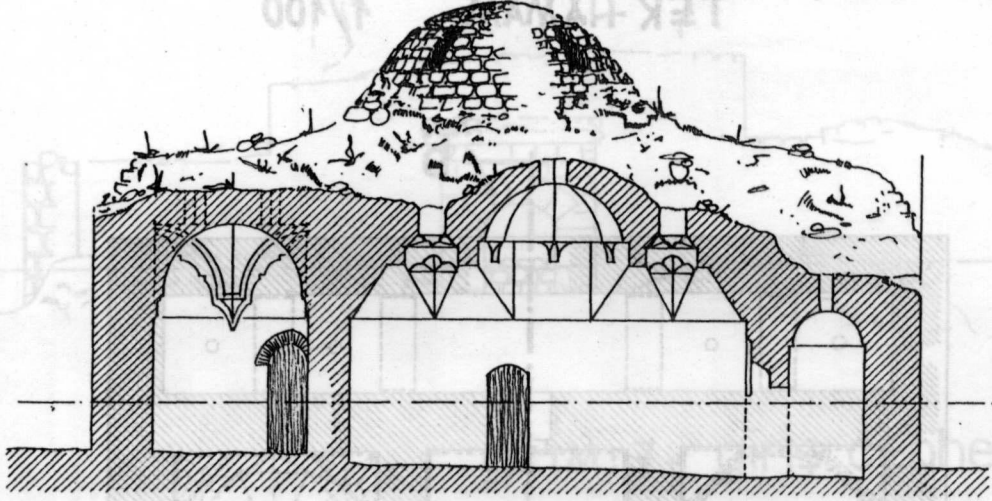
AMASYA-SULUOVA-YOLPINAR (HAKALA) KÖYÜ
TEK HAMAAM 1/100

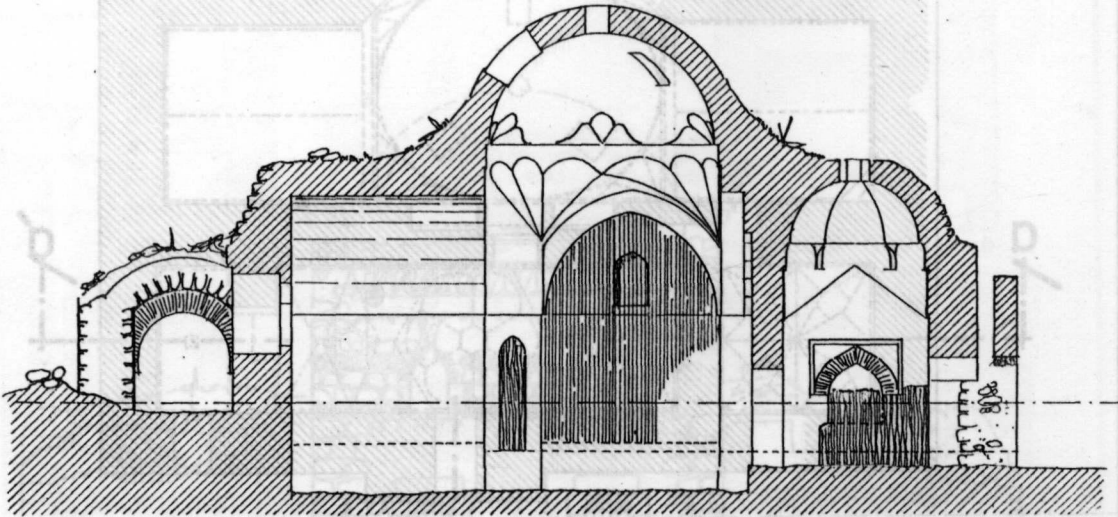
çizim: 9- plān

AMASYA-SULUOVA-YOLPINAR (HAKALA) KÖYÜ
TEK HAMAM 1/100

çizim:10-a-a kesit

çizim:11-b-b kesit

